

Het Hoogste Recht

De roeping van
Geertje Trenning

Niemand kan men zo gemakkelijk voor de gek houden als zichzelf.
(Nikos Kazantzakis, 1883-1957)

Foto: *Quam*

Geertje Trenning op 26 april 1941

Het Hoogste Recht

De roeping van Geertje Trenning

Door:

Johannes Lens

Schrijver: Johannes Lens

ISBN: 9789402138177

© Free Lens Stichting 2015

Overname van teksten met bronvermelding is toegestaan.

Voor overname van afbeeldingen is toestemming vooraf van de auteur vereist.

1 Golden Geertje

Geertje Gepkea Trenning werd geboren op 12 juni 1923, als enig kind van een vermogend echtpaar van herenboeren. Moeder Albertje Wubbes Kraai, 27 jaar oud, had van huis uit veel 'pannen op het dak'. Vader Klaas Trenning, elf jaar ouder dan zijn echtgenote, had de kleine boerenbedoening die hij van zijn vader erfde met harde hand en veel zakelijk inzicht weten uit te breiden tot een omvangrijk agrarisch bedrijf met landerijen die tot aan de Duitse grens reikten. Ze trouwden op 31 mei 1922. Hun huwelijk was op verstand gebaseerd maar van haar kant was er ook sprake van bedeesde romantiek. Ze werden zelden samen in het openbaar gezien. Hun welstand kwam tot uitdrukking in het grote voorhuis dat hij na de trouwerij voor de oude boerderij liet bouwen. Het was het voornaamste huis van de buurtschap Veele. Daar, in de weelderige visitekamer, werden de notabelen 's zondags op de thee uit verfijnd Chinees porseleinen servies ontvangen en werd de deftige etiquette van de betere Groningse stand in acht genomen. De woonkamer was een stuk bescheidener en geslapen werd er nog in de bedstee van het opkamertje. Buitenshuis etaleerden de Trennings een levensstijl die bij hun status hoorde. Niet al teveel uiterlijk vertoon van welstand en zuinig met het tonen van sociale bewogenheid. De enige publieke tekenen van welgesteldheid waren hun maatkledingstukken voor de zondagse kerkgang, zijn superieure sigaren en de auto's die hij reed: steevast groot, glanzend zwart en van Amerikaanse makelij. Net als de schatrijke graanboeren van de kleigronden in het Oldambt die in Bellingwolde paleizen van voorhuizen voor hun schuren lieten bouwen. Maar zo sober als ze zelf voor de dag kwamen, zo grenzeloos waren ze in de verwennerij van hun enige kind.

De jonge Geertje leidde door de ogen van anderen bezien een leven als een prinses. "Golden Geertje" werd ze genoemd. Zij had haar eigen halte van de stoomtram voor het huis en hoefde niet eens haar eigen broodtrommeltje voor het overblijven te dragen. Dat werd door een bediende gebracht. In plaats van klompen en afgedragen jurkjes droeg ze lakschoentjes en nieuwe jurkjes uit de winkels in de stad. Op de lagere school maakten klasgenootjes een beleefd buiginkje als zij het

schoolplein betrad. In 1950 kreeg ze haar eigen voertuig, een korenbloemblauwe Amerikaanse slee, en Kaiser Manhattan De Luxe uit de Rotterdamse NEKAF-fabrieken. In een tijd dat de wegen in de Oost-Groningse streek Westerwolde nog grotendeels onverhard waren en de meeste boeren zich behielpen met kar en paard trok ze uiteraard veel bekijks. Buurtgenoten namen beleefd hun pet af als ze langs kwam zoeven.

De oorlogsjaren maakten haar vermogend doordat haar vader de bezetting benutte om een aanzienlijk deel van zijn geldelijk bezit buiten de fiscus om naar haar over te hevelen. Of ze zich daar toen al van bewust was is twijfelachtig, want tot zijn dood betrok hij haar niet bij zijn financiële handel en wandel. In zijn ogen zou ze trouwen met een boerenzoon van hun stand, die het bedrijf zou voortzetten en vooruit helpen. Haar taak zou zijn de huishoudelijke hulp aan te sturen. Voor de buitenwereld was ze "Golden Geertje", die met een gouden lepel in de mond geboren leek. Ze was geen onknappe verschijning, maar het strenge thuisbewind hield begerige leeftijdgenoten op afstand. Echte vrienden had ze niet, noch wat we

tegenwoordig een sociaal netwerk zouden noemen. Op sociale gelegenheden verscheen ze altijd in gezelschap van haar oudere neef Berend Renken. Het was een publiek geheim dat hij een oogje in het zeil moest houden, zodat ze geen contacten zou aanknopen met leden van het andere geslacht die beneden haar stand waren. De meeste boerenzonen die een oogje op haar hadden deden daarom niet eens moeite om een praatje aan te knopen. Wie toch de moed had kennis te willen maken kreeg van neef Berend te horen dat de Trennings zeer aan correcte, zakelijke omgangsvormen gehecht waren. Toenadering diende te geschieden middels een formeel briefje met bewijzen dat de gegadigde over voldoende pannen op het dak beschikte om een geschikte partij te zijn voor de toekomstig erfgename van het grootste boerenbedrijf in Veele. Klaas Trenning had intussen zoveel land vergaard dat men vertelde dat hij over eigen grond naar de kilometers verderop gelegen grens met Duitsland kon lopen. Maar lopen deed de familie zelden en Albertje Trenning werd sporadisch in het openbaar gezien. Toen in april 1940 koningin Wilhelmina op haar inspectietocht langs de gemobiliseerde grenstroepen door Veele kwam liep het hele dorp naar de herenboerderij bij de Krabbenbrug, niet alleen om naar de majesteit te wuiven, maar vooral ook om een glimp van de langs de weg geposteerde vrouw Trenning op te vangen. Althans, zo weten oudere dorpingen met stelligheid te verhalen. De omgevingswereld van de jonge Geertje bestond eigenlijk alleen uit haar directe familieleden en de mensen die zich voor de viering van haar verjaardag mochten aandienen. Dat waren de notabelen die in de chique visitekamer op de thee werden ontvangen. Andere kennissen lieten zien hoe het hoorde door een kaartje met hun naam en de sierlijke letters p.f. ('pour félicitations') aan de Wedderstraat te doen bezorgen. Zelf had ze ook zo'n kaartje op geschept papier.

Toen ze op de Mulo in Winschoten zat veranderde haar leven. Er kwam weleens een vrouwelijke klasgenoot in Veele logeren, een zekere Mies, met wie ze ook onregelmatig correspondeerde. Om hun vriendschap te bezegelen wisselden ze ringen uit met hun naam erin gegraveerd. Een geplande logeerpartij bij Mies thuis werd echter op het laatste moment per telegram afgezegd. "Waarom, dat vertel ik je nog wel", schreef Geertje haar later geheimzinnig. Ze was waarschijnlijk in een conflict met haar ouders geraakt, omdat die erachter waren gekomen dat ze in Winschoten, bijgenaamd Sodom, heimelijk een vriendje had. Een zekere Jantje. Na de Mulo, waarvoor ze in juli 1941 slaagde, volgde ze namelijk een cursus kantoorstenoografie en een opleiding maatknippen. Niet het soort opleidingen dat je verwacht bij iemand die ooit een omvangrijk landbouwbedrijf zal erven, maar wel een mooi excuus om een paar keer per week naar Winschoten te reizen. Later gaat ze zelfs nog een blauwe maandag naar de Huishoudschool aldaar. Van een andere, vroegere klasgenoot verneemt ze dan per brief dat Jantje inmiddels is getrouwd. Ze gaat meteen weer van de Huishoudschool af en mag het ouderlijke huis dan niet meer in haar eentje uit. Het lijkt er sterk op dat er tussen dochter en ouderpaar een conflict is gerezen. Mogelijk hebben zij de brief onderschept of heeft Geertje te kennen gegeven dat ze het huis uit wil. In een brief aan Mies stelt ze namelijk voor om samen naar Zuid-Amerika gaan, of misschien gaat ze anders wel in Utrecht op kamers wonen, schrijft ze opstandig. Maar daar blijft het bij. Geertje schikt zich in haar lot. Het is dan nog oorlogstijd, maar de bevrijding van Veele is op handen.

Na de oorlog houdt ze zich een tijdje bezig met Esperanto. In 1947 meldt zich een serieuze huwelijkskandidaat uit een naburig dorp. Zijn uiterst beleefde, op schrift gestelde, kennismakingsverzoek blijft onbeantwoord, ondanks dat hij van de juiste geloofsgezindte is en van goeden huize. Ook op een tweede aanzoekbriefje, twee jaar later, wordt niet gereageerd. In huize Trenning wordt wellicht op een nog betere partij gewacht en de prachtige 'Kaiser' moet daar misschien wel een rol in spelen. Het is echter ook heel goed mogelijk dat de 'zondige' periode in Winschoten en het huisarrest ermee worden afgekocht.

Tussen ouders en dochter is het in 1950, als ze 27 wordt, blijkbaar weer pais en vree, maar de volwassen Geertje blijft, ook als ze vanaf haar dertigste zonder escorte naar feestjes mag gaan, zonder levensgezel en gaandeweg wordt ze een bezienswaardigheid wier vrijgezellenstatus wordt geweten aan het buitengewoon strenge thuisregiem waaronder ze gebukt gaat. Ze zou aan de ketting worden gehouden en meer met haar neus in de Statenbijbel zitten dan naar een vrijer omzien. In 1953, op haar dertigste, wordt ze belijdend lid van de Nederlands Hervormde Kerk te Vlagtwedde. De opzichtige Kaiser en zijn berijdster groeien in de daarop volgende jaren uit tot een legende, terwijl vader Klaas Trenning zijn landbouwimperium gestaag verder uitbouwt, niet het minst door handig in te spelen op het regeringsbeleid van bestedingsbeperking en sanering van de landbouwsector. Hij koopt het land van diverse kwakkelende boeren op en heeft een gouden hand van beleggen in effecten. Van Geertje wordt in de jaren '50 niets noemenswaardigs vernomen. Ze laat zich steeds minder achter het stuur van de Kaiser zien, doet wat aan handwerken, verzamelt romantisch getinte ansichtkaarten en sigarenbandjes, en leest goedkope romannetjes.

Klaas Trenning en Albertje Trenning-Kraai

2 Kentering

In september 1960 komt Albertje Trenning-Kraai na een kort verblijf in het ziekenhuis van Winschoten te overlijden. Over de verhouding tussen moeder en dochter komen we niets te weten. Geertje bewaart alleen een ingekleurde portretfoto van haar maar doet die niet in een lijstje. Bijna op de dag af een jaar later sterft haar vader aan een hartaanval. De ongerust geworden Geertje vindt hem liggend op de deel waar hij zich 's avonds vanuit de kalverstal naartoe heeft weten te slepen. Het waaide onstuimig en hij had willen controleren of de stormbalken goed voor de staldeuren zaten. Hij was nooit ziek geweest en hoewel hij tegen de tachtig liep nog heel vitaal. Tijd om zijn plotselinge dood zonder afscheid te verwerken is er niet en van de dominee komt bij de begrafenis als troost slechts een stichtelijk woord: "De Heere heeft gegeven. De Heere heeft genomen. De naam des Heeren zij geloofd".

Volkomen onvoorbereid krijgt de zwaar beproefde, alleenstaande Geertje het immense bedrijf en de beleggingsportefeuille van haar vader in haar schoot geworpen. De enige hulp die ze heeft komt van vier vaste medewerkers en familieaccountant Heijes uit Winschoten. Niet dat die veel in de melk te brokkelen krijgen, want ze ontpopt zich als een bedilzieke bazin die geen boodschap heeft aan inzichten van ondergeschikten. Ze lijkt de harde zakelijkheid van haar vader te willen imiteren, maar al gauw lopen de landopbrengsten terug.

In mei 1967 krijgt ze een tweede doodsklap te verwerken. Flip, de buurjongen voor wie zij moederlijke gevoelens koestert en die ze als haar toekomstige opvolger beschouwt, komt met zijn nieuwe bromfiets, zijn net in ontvangst genomen diploma van de Landbouwschool in Musselkanaal op zak, onder de wielen van een volgeladen tankauto met melk terecht en is op slag dood. Geertje stopt zijn pasfoto en het uit de krant geknipte ongevalsbericht diep weg in de brandkast en kan het niet opbrengen om haar naam bij die van haar medewerkers te zetten onder de overlijdensadvertentie. Alsof ze niet meer bij haar eigen gevoel kan komen of niet wil tonen wat ze voelt. Zoals bij elke tegenslag veinst ze over het vermogen te

beschikken om zich met Gods hulp daarover heen te zetten, maar inwendig moet er een vulkaan gewoed hebben.

Ze was er gesteld op de jongen, vertelt ze in 2009, terwijl ze de herinnering aan hem met een wegwerpgebaar lijkt te willen wissen.

“Dat moet je dan veel pijn gedaan hebben”, probeer ik nog, maar ze wil het liever over de rechtszaken hebben.

Flip Meijer wordt in 1967 begraven op het kerkhof van Veele, niet ver van waar haar ouders liggen.

Na de tragische dood van Flip gaat het snel verder bergafwaarts met het landbouwbedrijf. Haar laatdunkende en wispelturige omgang met medewerkers leidt tot het geleidelijke vertrek van drie van hen. Soms gepaard gaand met gedoe voor het gerecht, omdat ze eigen rechter denkt te kunnen spelen. De schat aan waardepapieren die haar vader heeft nagelaten wordt een voor een verzilverd om aan cash te komen voor aankopen als auto's die eigenlijk voor een jongere leeftijdscategorie dan de hare geproduceerd zijn. De oude Kaiser wordt gestald in een speciaal garagegebouwtje achterop het erf en zal daar pas in 2011 weer uit tevoorschijn komen.

Als een novemberstorm in 1972 haar op oude gebinten staande stallenschuur tegen de grond blaast krijgt een plaatselijke aannemer opdracht om een spantenschuur te bouwen die haar financiën ver te boven gaat. Alsof ze een wending van het lot wil afdwingen koopt ze een peperdure transportband voor aardappelen die nooit dienst zal doen.

In de zomer van 1975 claimt ze slachtoffer te zijn van een inbraak waarbij al haar kostbare erfstukken en een kort daarvoor voor drieduizend gulden aangeschafte kroningsklok zouden zijn ontvreemd door goed geïnformeerde dieven die op de uitkijk moesten hebben gestaan toen zij net op die avond even naar Vlagtwedde moest. Bang voor herhaling is ze niet, zo laat ze de verslaggever van de Winschoter Courant achteloos weten, want er valt nu immers niets meer te halen.

N.V.C. 12-11-7

Kostbare antiek gestolen

Vrouw in Veele neemt inbraak laconiek op

(Van één onzer redacteurs)

In Veele is ingebroken in de boerderij aan de Wodderstraat, behorende aan mej. G.G. Trenning. Bij de inbraak werden verschillende stukken kostbare antiek onttreemd. De rechercheur te Ter Apel vermoedt dat het meer dan één inbrekers zijn geweest. De inbraak ging gepaard met een aantal vernielingen.

De inbrekers kwamen binnen door het intrappen van een deur. Ze gingen, eenmaal binnen, heel selectief en deskundig te werk: ze namen een kostbare Friese staartklok mee, alomde twee antieke timen koffispotten, een koperen wandbord en een waardevolle pendule. Spullen, die minder veel waard zijn, lieten ze onversnodig staan.

Het huis werd grondig doorzocht. Een aantal kasten werd overhoop gehaald, andere werden omver getrokken. Als gevolg van het bepaald niet zachtzinnige optreden der inbrekers gingen enkele grote spiegels uit aan de wanden. Alles met elkaar wordt de schade aan buit en vernielingen op vele duizenden gulden geschat. De staartklok alleen al die door de dieven werd meegenomen, had een waarde van een paar duizend gulden.

Mej. Trenning was 's avonds om uur even weggegaan naar Vlagtwedde. Ze bleef niet lang weg. Toen ze terug kwam, vond ze de deur ingetrapt. De ravage in de woonkamer was enorm. De inbrekers zouden het v.v.-loostal op de kop in de kamer hebben gezet.

De politie te Ter Apel meende aanvankelijk dat er tussen deze inbraak en de inbraken van begin deze maand in Vlagtwedde verband zou zijn, maar naarmate onderzoek vorderde, werd steeds duidelijker, dat men het in Veele niet uitgesproken vakmensen te doen had gehad. Bij de inbraken (in vakantiehuisjes) in Vlagtwedde ging het de inbrekers om veel minder kostbare spullen. Ook was de werkwijze daar anders, ze werden in Vlagtwedde nauwelijks of geen vernielingen aangericht. In beide gevallen ontbreken ondertussen elk spoor. Aangenomen mag worden, dat bij de inbraak in Veele de daders op de loer hebben gestaan en netzolang hebben gewacht totdat mej. Trenning het huis verliet.

De bestolenen bleek zich later niet veel van de inbraak aan te trekken. Op de vraag of ze niet bang was, dat de inbrekers nog 'ns terug zouden komen, antwoorde laconiek: „Och nee. Ik ben m'n antiek nu kwijt. Ik kan nog gerust wezen“. Of ze tegen distaal verrekend was, wist mej. Trenning niet.

De woning van mej. Geertje Trenning, waaruit zoveel antiek werd gestolen. De inbrekers sloegen om hun plannen te verwezenlijken, twee ramen (rechts) in.

Of het daadwerkelijk een inbraak was of een in scene gezette diefstal? Hoogstwaarschijnlijk het laatste. In die periode wordt er in Westerwolde regelmatig ingebroken en het lijkt erop dat zij dat aangrijpt om een nijpend probleem op te lossen. De aannemer verlangt betaling en zij zit kort bij kas. Ze heeft nog maar een vaste medewerker over, de ouder wordende en astmatische Hero Feringa die haar grillen en nukken weet te verduren. Langzaamaan lijkt ze de controle over het bedrijf te verliezen en doemen er ernstige geldelijke problemen op.

En dan dient zich een mogelijkheid aan om er in een klap weer boven op te komen. Haar enige neef Berend, dezelfde die haar chaperonneerde toen ze nog onder het rigide bewind van haar ouders stond, komt aanzetten met de dochter van een neef van een neef van zijn vaders kant die serieuze kennis heeft aan een Drentse melkveehouder. Ze willen trouwen en zoeken grond te huur in Oost-Groningen waar nog volop uitbreidingsmogelijkheden zijn. Ze hebben Berend Renken zelf ook al benaderd maar hij heeft geen interesse. Misschien is het wel iets voor Geertje, legt hij aan haar voor. Ze heeft nog zo'n 55 hectare bouw- en groenland vrij en het huis is sowieso veel te groot voor haar alleen. Bovendien is ze ook al achter in de vijftig en de afgelopen twintig jaar hebben hun sporen nagelaten. Is het geen tijd om van de oude dag te gaan genieten? Ze wil er aanvankelijk absoluut niets van weten maar geeft zich uiteindelijk toch gewonnen. Ze wil weleens kennis maken met de jongelui.

November 1980